

De

Reformatie

INSPIREREND KERK ZIJN

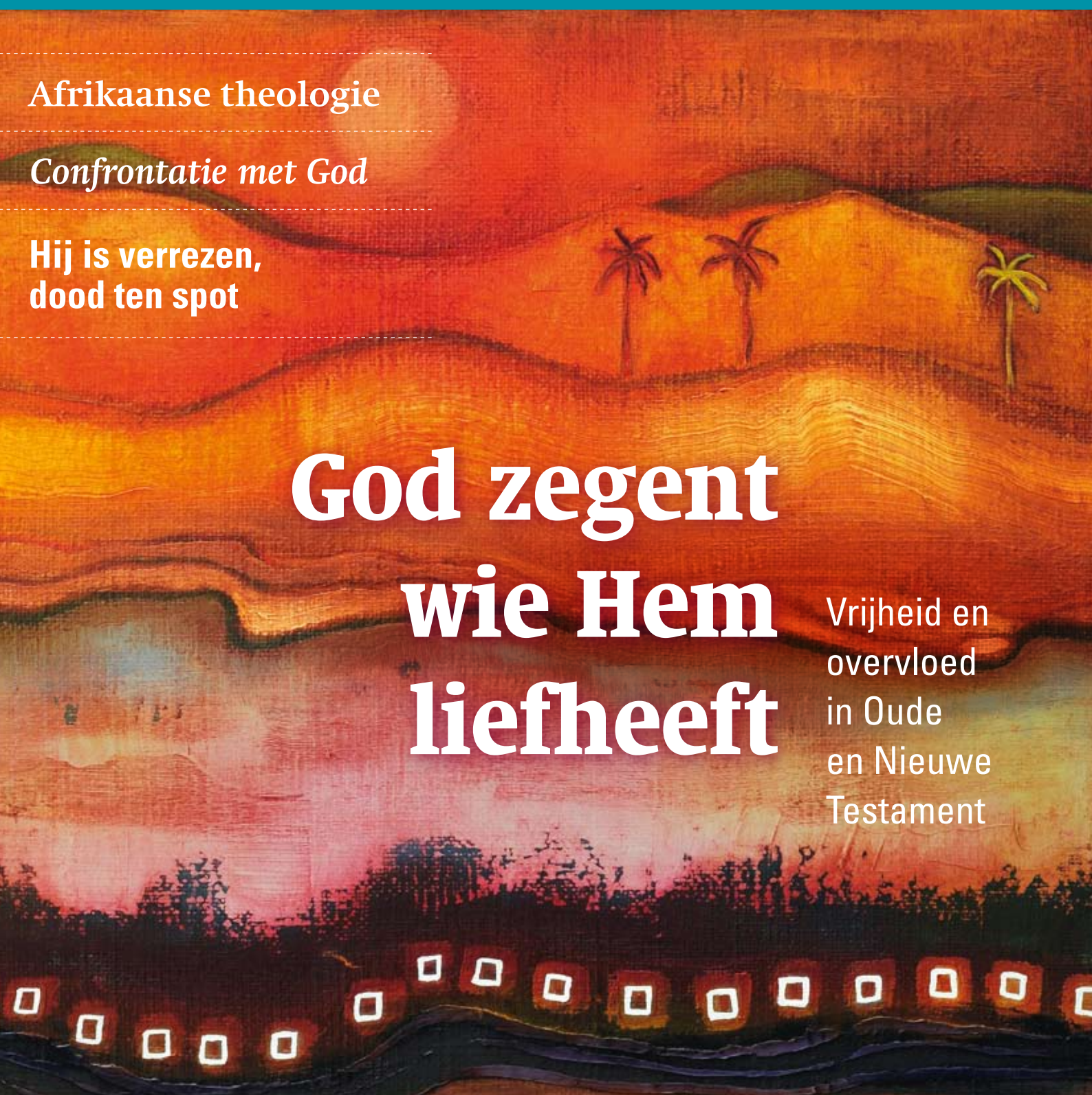
Afrikaanse theologie

Confrontatie met God

Hij is verrezen,
dood ten spot

God zegent wie Hem liefheeft

Vrijheid en
overvloed
in Oude
en Nieuwe
Testament

COLOFON

De Reformatie verschijnt om de andere week en is een uitgave van Stichting De Reformatie.

Bestuur drs. Bernard Bos (voorzitter),
Herman Rozemuller (penningmeester)

Kernredactie drs. Bas Luiten (hoofdredacteur),
drs. Heleen Sytsma - van Loo (eindredacteur),
drs. Bram Beute, prof. dr. Ad de Bruijne,
drs. Janneke Burger - Niemeijer, dr. Hans Schaeffer
Brede redactie Kernredactie plus prof. dr. Erik
de Boer, prof. dr. Sander Griffioen, prof. dr. Gert
Kwakkel, Jan Westert

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
e-mail: redactie@dereformatie.nl.
Eventueel per post naar Redactie De Reformatie,
Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven. Alles wat
met (abonnementen)administratie te maken
heeft naar info@dereformatie.nl of per post naar
De Reformatie, Postbus 89, 7730 AB Ommen.

Opmaak IDD concept.communicatie.creatie |
www.idd.nu

Druk Kon. BDU Grafisch bedrijf

Administratie

De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen
info@dereformatie.nl /// tel. 0529 - 43 88 90

Advertenties

Nico Postuma, tel. 0341 - 84 21 47,
tel. 06 - 139 959 05 /// adverteren@dereformatie.nl
Contracttarief op aanvraag

Abonnementen

€ 52,50 per jaar /// studenten € 19,50 ///
buitenland € 130,-
- abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m
31 december

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar
bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en
slechtzienden. Tel. 0341 - 56 54 99.

*Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het
niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.*

www.dereformatie.nl

Coverafbeelding: Jip Wijngaarden, Liefde en trouw
kussen elkaar. Zie informatie op pag. 480.

Volg ons op Twitter
via #DeReformatie

NIEUWS

TEKST: BAS LUITEN, HOOFDREDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

De prediking heeft het moeilijk. De inzet is het evangelie, we noemen dat groot nieuws. Maar het probleem is, dat het allang geen nieuws meer is. Vrijwel iedereen in Nederland weet het al of denkt het te weten. Het gaat over Jezus, toch?

Kerkmensen hebben dit al jarenlang gehoord, van huis uit, op catechisatie en in heel veel preken. Het gaat over zonde en genade, telkens weer. Het lijkt allemaal zo voorspelbaar, soms hebben ze moeite er wakker bij te blijven. Nee, dan de echt nieuwe dingen, daarvoor staan mensen in de rij. Voor de nieuwste iPad of smartphone slaan ze hun nachtrust over! Om jaloers op te worden.

Maar laten we ons niet vergissen. Want het grootste nieuws is nog steeds wat God bekendmaakt. Niet omdat het nog niet eerder gehoord zou zijn, maar omdat het nog nooit helemaal is doorgedrongen en verwerkt. Geavanceerde technologie kan snel verouderd zijn, wanneer mensen door hebben hoe het

werkt en een verbeterde versie op de markt wordt gebracht. Maar geen mens doorziet hoe Gods liefde werkt, niemand kan bevatten wat eeuwig leven is en hoe deze wereld radicaal anders zal worden. Het is nog steeds groot nieuws, dat ieder mens binnenkort oog in oog met zijn Schepper zal staan! Als je het zo bekijkt is er geen enkele reden om in slaap te vallen. En de prediking heeft zeker haar tijd niet gehad. Als er iets nodig is, is het dit: dat de mens in duidelijke taal recht voor God wordt gezet, om Hem straks te kunnen ontmoeten. Honderd jonge predikanten in de Protestantse Kerk vragen aan hun synode om eigentijds te mogen werken, niet ingepakt door een kerkelijke cultuur met vaste vormen uit de 17e eeuw. Ze zien kansen de jonge generatie van vandaag te bereiken, niet met een systeem, wel met een heldere boodschap. Een verrassende vraag, ook bemoedigend. Gods nieuws, dat nooit verouderd, bewerkt nieuwe belevingheid.

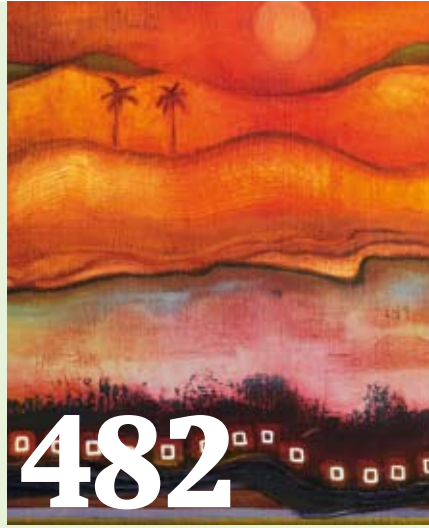
IN DIT NUMMER

476

GELUK ALS ONDERPAND VAN GODS HEIL

De materiële zegeningen onder het Oude Verbond gaven een voorsmaak van het geluk dat God ons schenkt in Jezus Christus en van de vreugde op de nieuwe aarde. Onder het Nieuwe Verbond ontvangen we een ander onderpand, en wel in ons hart: Gods Geest.

482

EEN KETTING VAN VERBONDEN

In de Bijbel worden veel verbonden gesloten. Hans Burger noemt ze 'stapelbaar.' Vaak geldt voor een nieuw, volgend verbond dat het een versteviging is van een onzeker geworden relatie. Omdat het probleem per keer verschilt, verschilt ook het karakter van de verbonden.

490

GEEN ANDERE NAAM

Van 29 mei tot 19 juni waren er een aantal bijzondere buitenlandse gasten op bezoek in Nederland: 23 kerkleiders van over de hele wereld namen deel aan de Internationale Cursus. Ze bezochten 's zondags ook veel kerken. Bram Beute was erbij en schrijft erover.

EN VERDER

480 TENTOONSTELLING 'IK VERGEET JOU NOOIT' /// 481 COLUMN AFRIKAANSE THEOLOGIE ///

481 WWW.DEREFORMATIE.NL /// 485 GEZAMENLIJKE SPECIAL OPBOUW EN DE REFORMATIE ///

486 UIT DE KERKEN /// 487 BOEKBESPREKING MOZES' PREEK MET HET OOG OP DE TOEKOMST ///

488 WANDELEN MET GOD CONFRONTATIE MET GOD /// 492 BIJBELTAAL RELIGIEUS SCHEVENINGEN ///

494 HIJ IS VERREZEN, DOOD TEN SPOT /// 496 NIEUWS EN PERSBERICHTEN

Geluk als onderpand van Gods heil

Leven in vrijheid en overvloed

TEKST: BAS LUITEN, PREDIKANT TE AMERSFOORT – DE HORSTEN EN HOOFDREDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Soms zijn psalmen moeilijk te zingen. Ze gaan over Gods bescherming, dat geen kwaad je zal treffen, behalve als je zondigt. Vijanden worden op de vlucht gejaagd en oogsten zijn overvloedig voor wie op God vertrouwt. Voorspoed en tegenspoed zijn rechtstreeks gekoppeld aan zegen en vloek. Als je de Heer vreest, zal het je wél gaan en zul je lang leven!

Duidelijke taal, heel bemoedigend, maar de werkelijkheid is nu zo anders. Over heel de wereld worden christenen onrechtvaardig behandeld, beroofd en vermoord. Ernstige ziekte gaat aan ons niet voorbij. Sterven gebeurt op elke leeftijd. Hoe is dat uit te leggen in het licht van zulke stellige beloften, niet alleen in de psalmen, maar in heel het Oude Testament?

Zegen Het zingen van een psalm kan heel confronterend zijn. Eens had ik als gastpredikant Ps. 91:5 als openingslied opgegeven:

*‘God hebt u tot uw burch gesteld,
de allerhoogste Koning.*

*Geen onheil treft u, geen geweld
dringt binnen in uw woning.*

*Want God beveelt zijn engelenwacht
te waken op uw wegen.*

*Zij vergezelt u dag en nacht
en houdt het onheil tegen.’*

Maar bij de afkondigen die aan de dienst voorafgingen, moest een ouder-

ling aan de gemeente vertellen dat twee kinderen een ernstig ongeluk was overkomen. De meeste mensen wisten dat al, het was een paar dagen eerder gebeurd. Maar ik hoorde het op dat moment, en ik zag de vragen op hun gezicht bij dit lied. Geen onheil, engelenwacht, hoezo? Daar klopt toch helemaal niets van?

Bij Psalm 128 kan iets dergelijks gebeuren:

*‘Welzalig zullen wezen wie in Gods wegen
gaan. Al wie de Here vrezet, geeft Hij een
rijk bestaan. Met vreugde zult u eten de op-
brengst van het land. U zult gezegend heten,
de Here vult uw hand.*

*Zie, hoe uw vrouw mag bloeien, een wijnstok
groen en fris. En als olijven groeien uw zonen
rond uw dis. Zo zal de Here geven de man
die voor Hem buigt, een rijk gezegend leven,
dat van zijn gunst getuigt.’*

Niet iedereen krijgt kinderen, niet iedereen heeft werk, niet iedereen kan rondkomen. Dat is allemaal al verdrie-

tig genoeg. Maar als je dan dit soort beloftes ziet staan, wordt het wel erg ingewikkeld. Wie durft zomaar dit lied te laten zingen terwijl je weet dat mensen dit heel verschillend meemaken? Is dat niet vragen om heftige reacties vanuit allerlei pijnlijke situaties? En bovendien: moeten al die eenzamen en zieken dan maar concluderen dat de Heer hen niet zegent? Of nog erger: moeten ze twijfelen aan hun oprechtheid voor God? Dat kan toch niet waar zijn? Er zijn christelijke groeperingen die daarom alsnog de werkelijkheid van deze beloften claimen. Aan wie Jezus aanvaardt worden gezondheid en welvaart voorgespiegeld. Een grote aantrekkingskracht kan daarvan uit gaan. Want het staat er toch? ‘God wil niet dat je ziek bent,’ – het zal je maar gezegd worden.

Hemel op aarde Willen we dergelijke psalmen begrijpen en zien hoe mooi ze zijn, dan zullen we ze allereerst in hun eigen tijd moeten laten staan. Want het is waar: in het Oude Testament golden dit soort beloften! Al bij de Sinaï had God gezegd: ‘Vereer de Heer, jullie

Overvloed was een wezenlijke karakteristiek van Gods verbond. Als Israël de Heer zou dienen met hart en ziel en van Hem alleen alles zou verwachten, zou het voorspoed ervaren. ///

God, dan zal Hij je voedsel en je water zegenen en jullie vrijwaren voor ziekten. Geen enkele vrouw in jullie midden zal dan een miskraam krijgen of onvruchtbaar zijn, en Ik zal je een lang leven schenken' (Ex. 23:25-26). Dit bood een geweldig perspectief! Veertig jaren later, bij de intocht in Kanaän, werd dit de nieuwe generatie nog eens expliciet toegezegd: 'Gezegend zult u zijn in de stad en gezegend op het land. Gezegend is de vrucht van uw schoot, de vrucht van uw land en de vrucht van uw vee: de dracht van uw runderen, schapen en geiten. Gezegend is de oogst die u binnenhaalt en het deeg dat u kneedt. Gezegend zult u zijn in uw komen en uw gaan. De Heer zal u de overwinning schenken op alle

vijanden die u aanvallen: als één man zullen ze op u afkomen, maar naar alle kanten stuiven ze uiteen' (Deut. 28:3-7). Mozes hield een lange rede vol concrete, tastbare toezeggingen. God had immers aan Abraham tastbare bewijzen gegeven van zijn verbond, namelijk land en nageslacht. Daarin mocht het volk een onderpand ervaren van het komende heil, het was al een soort voorsmaak van de hemel op aarde. In een klein, afgezonderd gebied als het beloofde land liet God toen al het geluk proeven dat Hij bedoeld heeft voor heel de wereld!

Onderpand Voor ons is het toekomst dat God onder de mensen zal wonen en alle tranen van de ogen zal afwissen. Maar toen werd dat al in beginsel ontvangen: God woonde onder zijn volk en allerlei verdriet werd op afstand gehouden. Overvloed was een wezenlijke karakteristiek van Gods verbond. Voor Israël was van essentieel belang dat het de Heer zou dienen met hart en ziel en van Hem alleen alles zou verwachten. Als het dat niet zou doen, zou het de gevolgen meteen merken. Mozes moest beide kanten uitvoerig laten zien, zegen en vloek, leven en dood (Deut. 28 en 30). En in de tijd van de rechters ondervonden de Israëlieten aan den lijve wat dit betekende. Wanneer Israël zijn God verliet, kwamen de vijanden in het land. Ze onderdrukten het volk en namen de oogsten weg, totdat de mensen tot inkeer kwamen en zich wendden tot de levende God, onder leiding van een rechter. In dat geval was een handjevol strijders voldoende om de hele vijandige bende het land uit te jagen.

Ook in later tijd zijn er voorbeelden te over van de onderpandfunctie van land en vrijheid én van nageslacht. Toen de muren van Jericho werden herbouwd, tegen Gods uitdrukkelijke bevel in omdat Hij zelf het land beveiligde, kostte dat mensenlevens (1 Kon. 16:34). Ook hield

*'Moeten al die
eenzamen en zieken
dan maar concluderen
dat de Heer hen
niet zegent?'*

de hemel de regen in, drie jaren lang (1 Kon. 17). Even later bleek dat het water in de omgeving van Jericho bedorven was en misgeboorte veroorzaakte (2 Kon. 2:19). In de woordkeus is de verwijzing naar Exodus 23 opvallend, in het land zou juist géén misgeboorte voorkomen!

Het is begrijpelijk dat in de tijd van het Oude Testament kinderloosheid als een

schande werd ervaren, want de oorzaak daarvan kon niet anders dan een zonde zijn. De kinderloze Hanna werd geplaatst met haar grote verdriet. Gelukkig zag zij de verbinding met de grote afvalligheid in het land, tot in de priesterdienst toe, waar Hofni en Pinehas het beste offervlees opaten. Daarom beloofde zij dat haar zoontje aan de Heer gewijd zou zijn en zong zij haar profetisch lied, niet toen ze de kleine Samuël kreeg, maar toen ze hem wegbracht.

In heel het Oude Testament hebben de zichtbare en tastbare onderpanden van het heil een zeer grote functie. Dát is de tijd waarin de psalmen zijn ontstaan, die zingen van de vruchtbare vrouw en het weren van alle onheil. Dit alles onder de huwelijksvoorwaarde, dat Israël de Heer, zijn God, werkelijk liefheeft en trouw blijft! Wanneer het volk zijn God bedriegt, keert de zegen om in vloek en moet uiteindelijk het land worden verlaten. Zegen is niet los verkrijgbaar.

Wetten van toen Land en nageslacht werden als onderpand beschermd. Al proefde men de hemel op aarde, de volmaaktheid was er nog niet. Door ongelof en trouweloosheid ging veel van de toegezegde vruchtbaarheid verloren. Wanneer een man dan toch kinderloos stierf, moest zijn broer trouwen met de weduwe en voor de overledene nageslacht verwekken. Dit met de bedoeling dat diens naam niet zou uitsterven. Alle geslachten moesten aanwezig zijn bij de komst van de Messias! Zelfs door de balingschap heen beloofde God dat Hij elke familie in stand zou houden (Jer. 3:14). Een andere wet was de instelling van het jubeljaar. Wanneer door omstandig-

heden het land van een familie moest worden verkocht, kwam het in het jubeljaar terug, in het jaar van verlossing en herstel (Lev. 25)!

*Deze koppeling
tussen trouw en
overvloed is typerend
voor het Oude
Testament'*

Dit alles had prachtig kunnen zijn als mensen ernaar geleeft hadden. De tempel was tastbaar en zichtbaar aanwezig, als middelpunt van Gods concrete zegeningen in het beloofde land (Psalm 24, 134) en met de belofte van toekomstige, internationale heerlijkheid (Jes. 2). Maar Israël beseftte

het niet. Het mocht zijn mond wijd openen en God zou hem vullen, maar het volk wilde van zijn God niet weten (Psalm 81). Tot op het eind heeft God zijn volk gezocht en zelfs uitgedaagd op Hem te vertrouwen: 'Breng alle tienden naar mijn voorraadkamer, zodat er voedsel in mijn tempel is, en zie dan of ik niet de sluizen van de hemel voor jullie open en zegen in overvloed op jullie land laat neerdalen' (Mal. 3:10).

Deze rechtstreekse koppeling tussen trouw en overvloed is typerend voor het Oude Testament, de tijd van zichtbare en tastbare onderpanden van Gods heil. Beloften van God die hierop betrekking hebben, kunnen we daarom niet zomaar naar ons toe halen, in de tijd van het Nieuwe Testament. Beter is om al dit oudtestamentische heil te zien uitmonden in de komst van de Messias. Hij is Gods heil in eigen persoon, in Hem is het jubeljaar en het eeuwige leven.

Stap vooruit De situatie onder het Nieuwe Testament is geheel anders. De Heiland bereidde zijn leerlingen erop voor dat ze vervolgd en mishandeld zouden worden (Mat. 10:16-23). Wat onder het Oude Testament ondenkbaar zou zijn geweest, daar moeten Gods kin-

deren zich nu op instellen. Hun trouw aan de Heer zal allerlei lijden met zich meebrengen. Petrus noemt het een vuurproef, waarover geen christen zich moet verbazen. Wie deelt in de heerlijkheid van Jezus, deelt ook in de verachting en de verwerping die Hem op aarde ten deel vielen (1 Ptr. 4:12-16).

Vooral voor de christenen uit de Joden moet dit een enorme overgang zijn geweest. Wat zullen zij teruggedacht hebben aan de veiligheid van vroeger en de glorie van David! Hadden ze met Jezus wel de goede keus gemaakt? Het christelijk geloof leek bepaald geen verbetering te brengen. Hier wordt breed op ingegaan in de brief aan de Hebreeëen. Steeds wordt een motief van het Oude Testament vergeleken met het Nieuwe, om te laten zien dat God toch echt een stap vóóruit had gezet in de komst van zijn Zoon. Wel is zijn verbond nu anders, de onderpanden zijn niet meer materieel. Voortaan is de heilige Geest het onderpand in ons hart. Hij is in eigen persoon het voorschot op onze grote erfenis in Jezus Christus (2 Kor. 1:22 en 5:5; Ef. 1:13-14, in het Grieks wordt voor voorschot en onderpand hetzelfde woord gebruikt). Dat is minder zichtbaar, minder tastbaar, maar zeker niet minder concreet. De leerlingen hadden drie jaren lang gewandeld met Jezus, ze hadden Hem kunnen zien en tasten. Toch zijn ze Hem pas echt gaan begrijpen na zijn hemelvaart en de uitstorting van de heilige Geest in hun hart. Pas dan is hun vreugde niet meer te stuiten! In deze tijd kennen we geen jubeljaar meer en geen zwagerhuwelijk, het herstel en de voortgang van ons leven ontvangen wij in Christus. Hij geeft ons deel aan zichzelf. God geeft zich niet minder, maar méér! Dat is de reden dat Jezus ieder gelukkig kan prijzen, diep gelukkig, die zijn leven bij Hem begint,

Voortaan is de heilige Geest het onderpand in ons hart. Hij is in eigen persoon het voorschot op onze grote erfenis in Jezus Christus. ///

ook al is het nu nog in een tijd van onrecht, oorlog en vervolging (Mat. 5:1-12). Ieder die om Jezus' wil schade lijdt, zal van Hem honderdvoudig terug ontvangen, ook nú al (Marc. 10:29-30). Vervolgde christenen, die zwaar lijden, kennen toch ook een onuitsprekelijke, hemelse vreugde, die geen mens uit hun hart kan roven (1 Ptr. 1:8-9).

Geestelijk perspectief Is daarmee de betekenis van het Oude Testament achterhaald? Nee, zeker niet! Psalm 128 is nog steeds waar, méér dan eerst, al is de uitwerking nu anders: het 'gelukkig ieder die ontzag heeft voor de Heer, en de weg gaat die Hij wijst' werd vroeger vooral ervaren in uiterlijke zaken. Vandaag vervult de Geest ons met het leven en de gezindheid van Jezus, die voor ons pleit en ons vrijspreekt ook al worden we door de wereld veroordeeld. Niets en niemand kan ons scheiden van Gods liefde in Hem (Rom. 8:31-39)! Onze schat

is in ons hart en in de hemel, niet meer in deze wereld (Mat. 6:19-21; Luc. 12:16-21). Hier en nu hebben we geen enkel materieel onderpand meer. Wie Jezus volgt, heeft dat ook niet meer nodig (Mat. 19:21).

Ook al kunnen we de onderpanden van toen niet meer rechtstreeks toepassen, toch is hun betekenis groot: we leren ervan hoe concreet en actueel God met ons omgaat. De veiligheid en overvloed die Hij toen gaf in het land geeft Hij vandaag precies zo in het hart. Toen was het ondenkbaar dat vijanden het land zouden bezetten zolang het volk ontzag had voor de Heer, vandaag geldt dat net zo, maar dan voor de vrijheid in het hart. Paulus en Silas zongen in de gevangenis, met hun voeten in het blok en hun rug kapot geslagen (Hand. 16). De vijand kon wel hun lichaam opsluiten, maar niet hun ziel! Psalm 91 was van toepassing in de ware betekenis van het woord: het onheil trof hen niet. Ze waren geslagen en onrechtvaardig behandeld, maar ze waren door de Geest verzegeld, hun heil was veilig, niets kon hen scheiden van Gods liefde in Jezus Christus.

Vroeger werd het land bezet als andere goden werden gediend. Vandaag de dag kan ons hart net zo bezet worden en leeggeroofd van echt geluk. Wie zijn levensgeluk niet echt van God verwacht, zal daarin vastlopen, vroeg of laat, totdat de oorzaak wordt erkend. Dan kan de bevrijding net zo opzienbarend zijn als in de tijd van de rechters. Het onderpand was toen materieel, nu is het geestelijk, maar het is nog wel steeds onderpand in een verbond van hart tot hart.

Vroeger werd de vruchtbaarheid bepaald

door geboorte, bij mens en dier. Maar Jesaja kondigde al aan dat de kinderen van de onvruchtbare vrouw talrijker zouden zijn (Jes. 54). Paulus haalt dit met instemming aan als hij gelovigen uit alle volken kinderen van Abraham noemt (Gal. 4:21-31). In die zin is Psalm 128 nog steeds helemaal van kracht, al moeten we in gedachten wel de beweging maken van het Oude naar het Nieuwe Testament. Paulus was de geestelijke vader van Onesimus, die door zijn onderwijs zijn kind was geworden (Filemon:10). Zo heeft Paulus heel veel kinderen gekregen, terwijl hij niet eens getrouwd was. Deze toepassing van Psalm 128 is geen schrale troost voor kinderlozen en ongehuwden, maar stelt iedere christen voor de vraag of hij wel werkelijk vruchtbaar wil zijn door anderen tot Jezus te brengen. Dat is de primaire vraag, al heb je nog zoveel zonen en dochters rond je tafel zitten. De werkelijkheid van Gods

verbond is vandaag de dag groter geworden. Jeruzalem wordt nu geestelijk verstaan (Gal. 4:25-26). Psalmen over de vastheid en de veiligheid van Jeruzalem zijn nog net zo concreet, als we ze doorleven vanuit nieuwtestamentisch, geestelijk perspectief. We hebben een sterke stad, maar als het

ontzag voor de Heer afneemt, zal ze veranderen in een puinhoop.

*'De Messias is
Gods heil in eigen
persoon, in Hem is
het jubeljaar en het
eeuwige leven'*

Vertaalslag Dit betekent dat we de onderpanden van het Oude Testament en hun doorwerking in allerlei materiele zegeningen steeds moeten vertalen naar de situatie vandaag. Kinderen rond de tafel en golvend gewas op het land zijn nog steeds een gave van God, maar ze zijn geen onderpanden meer van ons heil. Nu laat God ons proeven

van zijn eeuwige liefde door zijn eigen Geest (1 Kor. 2:12), die voor Christus een woning maakt in ons hart. Hij wortelt en grondvest ons op die manier en laat ons volstromen met Gods volkomenheid (Ef. 3:16-19). Dat is de overvloed die God bedoelt, grotere bestaat niet. Zijn Geest zal altijd en overal in staat zijn die te schenken, ongeacht onder welke omstandigheden (Hebr. 11:32-40). Het gebeurt met een kracht die alles te boven gaat en daarom alles belovend is (Ef. 3:20-21).

Psalmen De psalmen zingen daar in principe al van, maar dan is er wel een vertaalslag nodig van toen naar nu, van materiële naar geestelijke zegen. Er zijn geen liederen met meer diepgang dan de psalmen, maar erg laagdrempelig zijn ze niet. Het zingen ervan vraagt om ken-

nis, geloof en voortschrijdend inzicht. Psalmen over Egypte, Kanaän, Sion, Jeruzalem, toegezegde welvaart, vrijheid, vruchtbaarheid, aardse heerlijkheid en de overwinning op de volken vragen om een vertaalslag die je eigenlijk niet kunt verwachten van mensen die de Bijbel nog maar amper kennen, zoals kinderen en gasten. Een uitgebreider repertoire van psalmen, gezangen en eigentijdse liederen is daarom van veel belang en naar de bedoeling van de Geest van God (Kol. 3:16).

De hoofdpunten op een rij:

- de materiële zegeningen onder het Oude Testament gaven een voor-smaak van het geluk dat God ons schenkt in Jezus Christus en van de vreugde op de nieuwe aarde;

- nu de heilige Geest ons laat delen in Gods volheid in Jezus Christus, diep in ons hart, zijn er geen materiële toezeggingen meer; integendeel, wie Jezus volgt, kan verder alles kwijtra-ken;
- het onderpand in ons hart is niet minder dan de vrijheid en overvloed van vroeger, maar méér en net zo concreet;
- het is een ernstige vergissing om nu een rechtstreeks beroep te doen op de tastbare zegeningen van toen, of het nu gaat om vrijheid of gezondheid, het krijgen van kinderen of het wonen in een eigen land;
- om die vergissing te voorkomen is bij veel psalmen enige uitleg nodig. Ook vraagt het Nieuwe Testament om nieuwe, eigentijdse liederen.

Ik vergeet jou nooit

Tentoonstelling in Museum Sjoel Elburg

TEKST: BROCHURE TENTOONSTELLING /// FOTOGRAFIE: MENNO ALBERTS

De afbeelding op de cover van dit nummer van De Reformatie is een foto van een schilderij van Jip Wijngaarden, getiteld 'Liefde en trouw kussen elkaar.' Wijngaarden exposeert momenteel in Museum Sjoel Elburg met de tentoonstelling 'Ik vergeet jou nooit,' die duurt tot en met 20 oktober a.s. Ook de afbeelding van pag. 483 is daar te zien.

De titel van de tentoonstelling verwijst naar Jesaja 49:14-16. Sion klaagt dat de HEER het volk heeft verlaten en vergeten. De HEER weerlegt die klacht: al zou een vrouw haar pasgeboren kind vergeten, *Ik vergeet jou nooit*.

Jip Wijngaarden is vooral bekend van haar hoofdrol in de film *Het dagboek*

van Anne Frank. Later heeft het acteren plaats gemaakt voor schilderen. Samen met haar man Philippe Combes is Wijngaarden tot geloof gekomen in Jesjoea, de joodse Messias. Ze zoeken de verbinding tussen het christelijke geloof en de Hebreeuwse wortels daarvan. Het lijden en het wonderbaarlijke voortbestaan van het joodse volk, verbonden met het geloof in de Eeuwige, is het thema van veel van de doeken van Jip Wijngaarden; haar voornaamste bron van inspiratie is de Hebreeuwse Bijbel, het Oude Testament.

Meer informatie over de tentoonstelling is te vinden op www.sjoelburg.nl.

RACHAB EN HET SCHARLAKEN KOORD, 2011 Olieverf op doek. Jozua 6:17 "Maar op de stad (nl. Jericho) en alles wat erin is rust de ban van de HEER: ze is onvoorwaardelijk aan de HEER gewijd en moet vernietigd worden. Alleen de hoer Rachab mag in leven blijven, samen met ieder die bij haar in huis is, want zij heeft onze verkenners een schuilplaats gegeven."

Afrikaanse theologie

TEKST: RONALD WESTERBEEK, KERKPLANTER EN SAMEN MET ZIJN VROUW NIENKE TEAMLEIDER VAN ICF AMERSFOORT ///

‘Wanneer zullen Nederlandse theologen inzien dat de westerse theologie niet langer toonaangevend is?’ Professor James Kombo kijkt me onderzoekend aan. ‘Het zwaartepunt van het christendom is verschoven naar het zuidelijk halfrond en Afrika is niet langer de periferie. Ook binnen westerse landen als Nederland heeft een groeiend deel van de betrokken christenen een niet-westerse achtergrond. De vraag is of jullie kerken de moed en de intellectuele capaciteit hebben om deze uitdaging aan te gaan en te leren van Afrikaanse theologie.’

Dat is precies de reden dat ik nu twee maanden in Kenia ben: om hier een scriptie over te schrijven voor mijn theologiestudie. Die gaat over verschillen in verzoeningsleer tussen Afrikaanse theologie en westerse evangelicale theologie en in hoeverre een theologie van het koninkrijk zou kunnen helpen om een gezamenlijk denkkader te vinden. Professor Kombo, hoogleraar systemati-

sche theologie aan de Daystar University in Nairobi en Anglicaans priester, leest kritisch mee en adviseert. Het zijn boeiende gesprekken.

Het is goed om na bijna twaalf jaar weer terug te zijn in Kenia en ik geniet van Afrika – van de mensen hier en hun gevoel voor relativerende humor, van de aanstekelijke muziek die hier alom aanwezig is, van de kerkdiensten en de doorleefde aanbidding. Maar na vijf jaar Grace Church merk ik dat ik met andere ogen kijk. In Grace Church zijn we kerk-met-elkaar en ik leer veel van mijn Afrikaanse broers en zussen. Het is daadwerkelijk verrijkend om intercultureel kerk te zijn. Maar romantisch multiculturalisme houdt het niet lang vol. Want het blijkt vaak ook enorm lastig om elkaar echt te begrijpen en recht te doen. ‘De verschillen gaan een stuk dieper dan taal en uitingsvormen,’ benadrukt James Kombo, die aan een boek werkt over Afrikaanse denkpatronen en hoe die doorwerken in de theologie.

‘We zullen aandachtig en open naar elkaar moeten luisteren, vanuit de bereidheid om onze eigen zienswijzen te herzien.’

Laatst reed ik naar Nanyuki, een klein stadje ten noordwesten van Mount Kenya. Van grote afstand klonk boven het straatrumoer uit een aanbiddingslied dat we ook in Grace Church zingen: *Nani kama wewe* – er is niemand zoals U. In het park hadden zich honderden mensen verzameld, Samburu, Kikuyu, uit tal van kerken, om midden in de stad te evangeliseren. Ik heb mijn auto geparkeerd en meegezongen en gebeden. Dwars door alle cultuurverschillen heen was er die diepe geloofsverbondenheid in Jezus Christus. Wat is het goed om onze culturele bagage af te leggen en samen op de knieën te gaan!

WWW.DEREFORMATIE.NL

Met het verschijnen van dit nummer pakken we na een zomerstop de draad weer op en is er weer gewoon om de andere week een Reformatie. Laat ons eens weten wat u van De Reformatie in het algemeen of van een specifiek nummer vindt, via e-mail, post of twitter. Adressen vindt u in het colofon. Naar aanleiding van dit nummer kunt u reageren op de stelling

Het thema van De Reformatie van 24 augustus is het hoe, wat en waarom van diverse missionaire opleidingen, met interviews met vier predikanten die elk een andere opleiding volgen om missionair bijgeschoold te worden. Thema's daarna: catechese – wanneer begin je daarmee, hoe vul je het in en hoe motiveer je de tieners? (7 sept.), en: hoe word je een goede voorganger? (21 sept.). De redactie stelt het op prijs als u meedenkt met vragen, suggesties en opmerkingen.

Gods verbond is méér dan belofte en eis, het is een beleving!

Een ketting van verbonden

TEKST: HANS BURGER, ONDERZOEKER AAN DE TU IN KAMPEN /// SCHILDERIJ: BELOOFDE LAND VAN JIP WIJNGAARDEN, GEFOTOGRAFEERD DOOR MENNO ALBERTS.
ZIE INFORMATIE OP PAG. 480

Waar 'verbond' een halve eeuw geleden nog hét thema was van de vrijgemaakte kerken, lijkt de term in onze tijd wat in onbruik geraakt. Is het de moeite waard om de inhoud ervan te herontdekken en de term daarmee nieuw elan te geven, of is hij te massief en kunnen we hem in deze nieuwtestamentische tijd beter vervangen door zoiets als 'relatie'? In dit artikel laat ik zien dat het belangrijk is om oog te hebben voor de verschillende verbonden in de Bijbel.

Wanneer je de Bijbel leest, valt op dat er in de Bijbel veel verbonden gesloten worden. Die diversiteit komt niet goed in beeld wanneer je 'verbond' opvat als aanduiding voor 'relatie met God'. In de veelheid van verbonden blijkt dat je verbonden kunt 'stapelen', zoals dat ook met verdragen binnen de Europese Unie het geval is. Er is een unie, maar steeds zijn er weer redenen om een extra verdrag te sluiten waarin een aspect van de Europese Unie geregeld wordt. Het lijkt mij vruchtbaar om zo naar de verbonden in de Bijbel te kijken, als stapelbaar. Een verbond legt (een aspect van) de relatie met God op een formele manier vast. Verschillende verbonden vullen elkaar aan en bouwen op elkaar voort. Een nieuwe verbondssluiting komt niet uit de lucht vallen, maar is bijna altijd reactie op een probleem. Vaak gaat het om een probleem dat onzekerheid brengt in de relatie met God. Voor

veel verbonden die God met mensen sluit geldt: het is een versteviging van een onzeker geworden relatie. 'Verbond' is geen aanduiding voor 'relatie met God', maar 'een extra regeling van die relatie met God, om onzekerheid in die relatie weg te nemen'. Omdat het probleem per keer verschilt, verschilt ook het karakter van de verbonden.

Noach Zo sluit God twee verbonden met Noach. Het eerste verbond (Gen. 6:18) is een verbond met een beperkte

levensduur. Noach wordt met een grote onzekerheid geconfronteerd. Er komt een zondvloed. Wat betekent dit voor hem: zal hij het overleven? Gods sluit een verbond met Noach met de strekking: Ik beloof jou dat jij met je familie zult overleven. Het tweede verbond wordt na de zondvloed gesloten. Zoals na een hartaanval iemand weer vertrouwen in zijn eigen lichaam moet krijgen, is nu de vraag: is de aarde wel veilig? Nu sluit God een

verbond met alle levende wezens (Gen. 9:8-17): God belooft dat er nooit meer zo'n zondvloed zal komen.

Abraham Ook over Abraham wordt verteld dat God twee keer een verbond met hem sluit. De eerste keer zit Abram met het probleem dat God hem prachtige beloftes heeft gedaan, maar hebben die beloftes van God wel zin als er geen zoon is als erfgenaam? Dan legt God zich vast in een verbond met Abram dat een vergaande, nationale strekking heeft: jij krijgt een kind, dit land is voor jouw nakomelingen' (Gen. 15:18). De tweede keer is er een ander probleem. Abram is, daartoe aangezet door Saraï, zelf aan het knutselen geslagen om voor een kind te zorgen. Nu heeft hij opeens een zoon bij Hagar, Ismael genaamd. En dat was niet Gods bedoeling – wat gaat er nu van Gods plannen terecht komen? Opnieuw is Gods reactie opmerkelijk en gaat Hij verder dan nodig of redelijkerwijs te verwachten is. Enerzijds roept Hij Abram terug en corrigeert Hij hem: leid een onbespelijk leven en laat jezelf en al je

*Veel verbonden
die God met
mensen sluit, zijn
een versteviging
van een onzeker
geworden relatie'*

God doet aan Abraham grote beloften met een eeuwige en internationale strekking: Ik sluit een eeuwig verbond met jou en je familie, je zult een grote naam krijgen en een volk van internationale allure worden. ///

nakomelingen besnijden (Gen. 17:9-14). In de voortplanting zal Gods verbond voortaan zijn sporen nalaten. Anderzijds doet God grote beloften met een eeuwige en internationale strekking: Ik sluit een eeuwig verbond met jou en je familie, je zult een grote naam krijgen en een volk van internationale allure worden (Gen. 17:4-8,19).

Exodus Dit verbond met Abraham en zijn familie is God niet vergeten. Als Israël in Egypte zwoegt onder slavernij, zou je dat wel denken, maar God bevrijdt zijn volk uit Egypte. Bij de Sinaï krijgt Gods verbond met Abraham en zijn familie een uitwerking op nationaal niveau (Exodus 19-24). In Exodus 24 wordt deze verbondssluiting formeel bekrachtigd, in Exodus 19:5-6 vinden we een omschrijving van de wonderlijke status die Abrahams familie krijgt:

‘Als je mijn woorden ter harte neemt en je aan het verbond met Mij houdt, zul je een kostbaar bezit voor Mij zijn, kostbaarder dan alle andere volken – want de hele aarde behoort Mij toe. Een koninkrijk van priesters zul je zijn, een heilig volk.’

Dit verbond heeft echter geen lange levensduur. Door de zonde met het gouden kalf heeft het volk verderfelijk gehandeld en is het niet langer geschikt om een volk van priesters te zijn. Dit verbond is kapot. Dankzij Mozes’ voorbede eindigt het verhaal hier echter niet.

Er komt een nieuw verbond, maar dat is een merkwaardig verbond. Is dit een tweede verbond met Israël? Waarom wordt er dan in Exodus 34:10 niet bij gezegd met wie dit verbond gesloten wordt? Schemert de figuur van iemand anders hier al door? Toch lijkt het wel

een tweede verbond met Israël te zijn, dat in Exodus 34 en daarna in Deuteronomium gesloten wordt. Maar het is een lapmiddel. God zal wel grote dingen doen, maar de last is te zwaar. Het volk is geen volk van priesters meer, maar krijgt een aparte priesterstam. God komt meer op afstand, er komen meer offers en wetten, slechte wetten zelfs (Ezech. 20:25). Het verbond zal stuklopen, wordt in Deuteronomium al heel duidelijk aangekondigd. Er moet een nieuw verbond komen, waarin de harten van Israël besneden zullen worden (Deut. 29 en 30). Deze tweede nationale uitwerking van het verbond met Abraham en zijn familie is dus gedoemd te mislukken.

Koning Het vervolg van het verhaal geeft weinig hoop. De verovering van het land Kanaän gaat niet vanzelf.

Wie het boek Rechters leest, vooral de laatste hoofdstukken, zou de moed verliezen. 'In die tijd was er geen koning in Israël,' is het refrein, en dat merk je. Dat God hun koning is, leidt niet tot gehoorzaamheid en bloei. Het wordt niet beter als het volk God verwerpt en in Saul een koning krijgt, maar een die tegenvalt. Hoewel het volk God verwerpt als koning, keert God wonderlijk genoeg hun verzoek om een koning ten goede. Na Saul wordt David tot koning

'Het nieuwe verbond bestaat niet alleen dankzij Christus, maar Christus is zelf dat nieuwe verbond'

gezalfd, de man naar Gods hart. Als hij zich een goede koning betoont die zich inzet voor Gods ark en een tempel wil bouwen, beloont God hem met een verbond (2 Sam. 7; Psalm 89 en 132). De strekking van dit verbond is: 'Ik bouw voor jou een huis, er zal altijd een zoon van jou op de troon zitten als ze naar Mij luisteren, Ik zal je zonen opvoeden, en in Sion zal Ik je zegenen.' Het verbond met Israël wordt verstevigd door een verbond met de leiders van het volk die

Abrahams volk in goede banen moeten leiden. Gods verbond met David moet Israëls toekomst veilig stellen. Vanaf de grote zoon van David, de vredekonink Salomo die een tempel bouwt voor God, gaat het echter mis met Davids zonen. De geschiedenis loopt uit op een nieuwe impasse. Wat Mozes en de profeten aankondigden, gebeurt: Israël gaat in ballingschap en Jeruzalem wordt verwoest.

Herstel Ook het tweede verbond van God met Israël is stukgelopen (Jer. 22:9; 31:2; Ezech. 44:7). In de ballingschap klinkt nu de vraag: wat blijft er over van Gods verbonden met Abraham en met David? Maar in deze crisis geeft God aan zijn profeten Jesaja, Jeremia (30-33) en Ezechiël (34-48) toch de hoop op een nieuw verbond. Opnieuw volgt er in de onzekerheid, door het volk zelf veroorzaakt, een onverwachte actie van God, waartoe Hij volstrekt niet verplicht was. Hij belooft dat er een nieuw verbond komt, dat het volk Israël hersteld zal worden, hun harten zullen worden besneden, dat God weer bij zijn volk zal komen wonen, dat Davids Zoon opnieuw zal regeren en er wereldvrede zal komen. Het onvoorstelbare gebeurt: Gods verbonden met Abraham en met David staan nog overeind en God doet op een wonderlijke manier toch waar je Hem redelijkerwijs niet toe kon verplichten.

Er komt een nieuw verbond, dat de vervulling is van de verbonden met Abraham, Israël (het eerste) en David, en de vervanging van het tweede (oude) verbond met Israël. In Galaten 3 blikt Paulus hierop terug: in het nieuwe verbond (evangelie) wordt het verbond met Abraham (belofte) alsnog werkelijkheid en worden alle volken van de aarde alsnog gezegend. De wet van het tweede

Wie zich verder wil verdiepen in de verschillende verbonden in de Bijbel kan terecht in de volgende boeken en artikelen:

Drs. H. de Jong, *Van oud naar nieuw : de ontwikkelingsgang van het Oude naar het Nieuwe Testament*, Kampen: Kok 2002. De Jong laat hierin zien wat de weg is van het Oude naar het nieuwe verbond, waarin de rol van het verbond met David veel aandacht krijgt.

Drs. H. de Jong *Vergeving: De Kern Van Het Christelijk Geloof*, Franeker: Van Wijnen, 2012. Hierin schrijft De Jong over het tweede verbond met Israël (Ex 32-34) en over de profetieën van het nieuwe verbond in Jeremia.

Scott W. Hahn, *Kinship by covenant. A canonical approach to the fulfilment of God's saving purposes*, Londen / New Haven: Yale University Press 2009. Een mooi boek over de verschillende verbonden in de Bijbel en hun onderlinge verhouding, de verschillende types daarin, en hoe het Nieuwe Testament op de verbonden in het Oude Testament terugkijkt. Engels en meer weten-

schappelijk dan De Jong, maar wel de moeite waard.

Prof dr. G. Kwakkel, 'Verplichting of relatie: verbonden in Genesis. Henk de Jong en zijn visie op het verbond', in: J. Bouma e.a. (ed.), *Verrassend vertrouwd. Een halve eeuw verkondiging en theologie van Henk de Jong* Franeker: Van Wijnen, 2009, 117-130. In gesprek met De Jong onderzoekt Kwakkel hierin de verschillende verbonden in Genesis, met Noach en met Abraham.

Prof dr. G. Kwakkel, 'The Sinaitic Covenant in the Narrative of the Book of Exodus', in: Jason Van Vliet (ed.), *Living Waters from Ancient Springs. Essays in Honor of Cornelis Van Dam*, Eugene, Oregon: Pickwick, 2011, 27-40. Een Engelstalig artikel waarin Kwakkel het Sinaitisch verbond in Exodus analyseert. Net als het vorige artikel een detailstudie 'verbond' in concrete Bijbelgedeeltes.

(oude) verbond met Israël is een tussen-fase, die we nu achter ons kunnen laten. Een wonder van genade, dat ondanks alle menselijke mislukking Gods plan niet mislukt is en dat ook wij delen in de zegen van Abraham!

Rode draad Door de ketting van de verschillende verbonden in de Bijbel te zien, krijg je oog voor de rode draad in de Bijbel. Voor het lezen van de Bijbel is deze ketting van groot belang. Wie in het nieuwe verbond leeft, kan het oude verbond (het tweede verbond met Israël) achter zich laten, terwijl de verbonden met Abraham en David doorlopen in Christus, zaad van Abraham en Zoon van David.

De ketting van verbonden toont ons bovendien het verbazingwekkende karakter

van God: waar mensen problemen veroorzaken, komt Hij ongevraagd met een oplossing die veel verder gaat dan je van Hem zou mogen verwachten. Elke keer een nieuw verbond, een nieuwe versteviging van zijn relatie met ons. Het is dus waardevol om te leren zien wat de Bijbel bedoelt met het woord 'verbond' en hoe verschillende verbonden samen een ketting vormen.

In Christus De vraag is wel waarom het Nieuwe Testament zo weinig over een verbond spreekt: bij het avondmaal en in Hebreeën, maar verder nauwelijks. De werkelijkheid van het nieuwe verbond wordt echter wel aangeduid. Het nieuwe verbond houdt in dat Davids troon en het volk Israël hersteld worden, wat wordt aangeduid als de komst van

het koninkrijk van God. En dat is goed nieuws – evangelie. We komen Gods rijk binnen door in Christus te zijn, dat wil zeggen in onze plaatsbekleder, die ons vertegenwoordigt en koning is op de troon van David. Als knecht van de Heer zal Hij volgens Jesaja 42:6 en 49:4 'een verbond voor het volk' zijn (NBG '51; HSV). Christus vertegenwoordigt als God en mens de beide partijen van het nieuwe verbond, en verenigt ze in zijn eigen persoon. Het nieuwe verbond bestaat niet alleen dankzij Christus, maar Christus is zelf dat nieuwe verbond. Wie door geloof mag leven in het nieuwe verbond, is daarmee tegelijk in Christus. 'In het nieuwe verbond zijn' is immers identiek met 'in Christus zijn' – om in het zaad van Abraham de zegen van Abraham te ontvangen.

Gezamenlijke Special De Reformatie en Opbouw – lezersoproep

De kerk – als we dat woord laten vallen, wat is dan het eerste wat bij je opkomt? Zijn het warme gevoelens, omdat je je in eigen gemeente thuisvoelt? Goede diensten, een fijne kring, meeleven met elkaar, genieten van een rijk spectrum aan gaven, geïnspireerd aan het werk als ouderling en ga maar door. Of denk je bij kerk aan andere, minder plezierige dingen? Aan eindeloos getouwtrek, hete hoofden en koude harten, avonden vergaderen over een of andere kwestie, hard tegen hard in een ethische discussie, regels die iets moois blokkeren, diensten waarbij je denkt: wat doe ik hier? In dat geval voel je de harde randen van een instituut dat al heel lang bestaat. De kerk – jij bent er blij mee, maar het doet je verdriet jongere (en soms ook oudere) kerkleden voor jouw gevoel de

kantjes ervan aflopen, niet trouw zijn zoals je het noemt, of voor je gevoel zomaar overstappen naar een andere kerk. Of je bent juist heel enthousiast over al die jonge mensen die ja zeggen tegen God en vanuit hun geloof in de kerk aan de slag gaan.

Het gezamenlijke themanummer van Opbouw en De Reformatie in het najaar gaat over de kerk en in hoeverre die ons helpt in ons leven met God – of juist pijnlijk hindert. Het is de gemeente van de Heer daar waar je woont, maar ook een eeuwenoud instituut, verbonden met andere kerken. Is de kerk voor u/jou in 2012 een warme deken, zodat het woord instituut niet eens in je opkomt? Of is het voor je gang in geloof een blok aan het been?

Net als voorgaande jaren willen we in de Special ook graag bijdragen van lezers plaatsen. Beschrijf een ervaring met kerk en gemeente – positief of negatief, ervaringen waar je blij van werd, maar ook ervaringen die je geloof een knak gaven. Dat kan plaatselijk gebeurd zijn, maar evengoed in landelijk verband of zelfs wereldwijd. Stuur ons een korte schets van 200-300 woorden. We zullen er zorgvuldig mee omgaan en zo nodig overleggen over de wijze van plaatsing. Stuur uw/jouw bijdrage uiterlijk 14 september naar redactie@dereformatie.nl.

Namens de beide redacties, Hans Schaeffer, Janneke Burger, Freddy Gerkema, Ad de Boer.

De Special verschijnt D.V. op 26 okt. a.s.

UIT DE KERKEN

Preekconsent:

verleend aan: F. Pathuis te Zwolle, tel. 038-420 0872,
e-mail fpathuis@kpnplanet.nl.

Beroepbaar:

gesteld door de classis Utrecht als predikant met een speciale opdracht (werk onder moslims op Kanaleneiland in Utrecht): kandidaat H. Bouma, Van Kleffenslaan 52, 3527 CP Utrecht, tel.: 030-201 22 25,
e-mail: henkbouma@gmx.net.

Beroepen te:

Blije-Holwerd en te Franeker-Sexbierum: kandidaat H.M. Veurink te Kampen.

Harkstede-Meerstad: kandidaat S.D. Heij te Wageningen.

Aangenomen naar:

Zaltbommel: R. Sietsma te Grootegast.

Schildwolde: C. van Dusseldorp te Capelle aan den IJssel-Zuid/West.

Balkbrug: S. de Bruine te Duiven – Velp

Overleden:

Houten: 19 juli, ds. Oeds Wietse Bouwsma (geboren 2 september 1950). Predikant te Rijnsburg (voor de missionaire dienst op Curaçao, 1981), Roden (1989), Gouda (1998) en Houten (2007).

**Gereformeerd Appèl | 21e landelijke
gebedssamenkomst | zaterdag 1 september 2012
'Appèl om te blijven bidden?'**

Voorgangers: ds. A. de Jager, dr. M.J. Kater en
ds. G. Nederveen | muzikale leiding: Peter Sneep
Programma: 19.30 uur ontvangst, 20.00 uur
gebedssamenkomst | Plaats: kerkgebouw
'De Lichtkring', Amersfoort, Laan naar Emiclaer 1
Info: www.gereformeerdappel.nl of tel. 015 – 25 65 015

Het Gereformeerd Appèl is een beweging van leden uit de CGK, GKV en NGK en wil stimuleren tot gebed om kerkelijke eenheid en onderlinge geloofsherkenning

Adverteren in de najaarsspecial van De Reformatie en Opbouw?

Dat heeft veel voordelen:

- een extra grote oplage;
- een zeer aantrekkelijk tarief;
- het nummer blijft lang bewaard

Thema: de kerk – een warme deken of een blok aan het been? (zie voor een uitgebreidere beschrijving van het thema pag. 484 van dit nummer)

Versijning: D.V. 26 oktober 2012

Reserveer nu ruimte!

Informatie: Nico Postuma, tel. 06-139 959 05.

E-mail: adverteren@dereformatie.nl

STICHTING WOORD & WERELD

**Zojuist verschenen: Cahier 93
Geboeid door
Pietje Baltus**

Twee opstellen rond
de theologie van
Abraham Kuyper

door Jacob Kamphuis
en Fred van Lieburg

168 x 230 mm, genaaid,
gebroscheerd, 64 pagina's

Prijs bij abonnement € 9
Ook verkrijgbaar bij de
boekhandel voor € 10,75

**Geboeid door
Pietje Baltus**

Twee opstellen rond de
theologie van Abraham Kuyper

Jacob Kamphuis en Fred van Lieburg

bestel via www.woordenwereld.nl of
www.bladenbox.nl (ook voor een abonnement)

Mozes' preek met het oog op de toekomst

TEKST: BAS LUITEN, PREDIKANT TE AMERSFOORT – DE HORSTEN EN HOOFDREDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Fijn dat er in de Bijbelstudieserie van de Bijbelstudiebond een deeltje is verschenen over Deuteronomium!

Dit bijbelboek staat vaak wat in de schaduw, terwijl het heel interessant is. De auteur, ds. Dick Dreschler, heeft een transparante manier van schrijven. Hier kan ieder mee aan de gang.

Diepere lijnen en moeilijker vragen komen aan de orde in een excurs. Vooral heb ik waardering voor de vragen voor de groepsbespreking, die in ruime mate aan elk hoofdstuk zijn toegevoegd. Hiermee helpt de auteur om eigentijds na te denken over de blijvende waarde van dit Bijbelboek, over de grondpatronen van Gods verbond.

Ik vind het wel wat merkwaardig dat Dreschler niet alle hoofdstukken van Deuteronomium behandelt. De auteur beperkt zich tot gedeelten van het Bijbelboek, die hij zelf kiest en soms ook op zijn eigen manier combineert. Wie heel het bijbelboek bestuderen wil, zal zo met wat witte vlekken blijven zitten.

Tien geboden Dat is te meer jammer, omdat Deuteronomium een herkenbare structuur heeft. Het is Gods eigen uitleg van de tien geboden! Professor

B. Holwerda heeft daar een vrij exacte indeling van gegeven, die later meer populair is weergegeven door C. Vonk in *De voorzeide leer*. Dreschler vindt die indeling te geforceerd, dat is zijn goed recht. Toch erkent hij wel dat alle geboden aan bod komen (pag. 48).

Maar hij laat het vrijwel nergens zien. Dat vind ik echt een gemis. Want het is juist zo interessant om te zien welke toepassingen God zelf bij zijn geboden geeft.

Tastbare zegeningen Ook was ik bij het lezen van dit boekje bijzonder benieuwd naar de toepassing voor vandaag van allerlei zichtbare en tastbare zegeningen van toen – juist met het oog op het thema van dit nummer van De Reformatie, zie mijn artikel *Geluk als onderpand van Gods heil*, pag. 476-480. Deuteronomium staat er vol mee: wie ontzag heeft voor de Heer zal voorspoed kennen! Dreschler schrijft daarover onder andere: er kan 'geen tegenstelling gemaakt worden in de zin van: toen kregen ze een mooi land en gezondheid, en in Christus krijg je vrede in je hart. De materiële belofte blijft ook in het Nieuwe Testament bestaan,

bijvoorbeeld in Mat. 6:33 waar Jezus zegt: Zoek eerst het koninkrijk van God en alle andere dingen zullen u erbij gegeven worden.' (pag. 44).

Dit vind ik wel erg kort geformuleerd. Een tegenstelling tussen Oude en Nieuwe Testament wil

niemand, maar er is toch wel een groot verschil in zegeningen. En dat de materiële belofte blijft bestaan is zeker waar, maar op een andere manier.

God zal ons met Christus uiteindelijk alle dingen schenken (Rom. 8:32), toch kunnen christenen hier en nu behandeld worden slachtschapen. Want ons leven is met Christus verborgen in God (Kol. 3:3).

Al met al is het een bruikbaar en leerzaam boekje. Het zet aan tot studie en gesprek, maar ik vind wel dat er voor een tweede druk wat te wensen over blijft.

N.a.v. Dick Dreschler, *Deuteronomium, Mozes' preek met het oog op de toekomst*. Barneveld (Vuurbaak), 2011. Paperback, 148 pagina's, € 10,90.

Confrontatie met God

TEKST: BRAM BEUTE, PARTTIME PREDIKANT TE NUNSPEET, ADVISEUR BIJ DE VERRE NAASTEN EN REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

De Bijbel geeft mij nogal eens een ongemakkelijk gevoel, zeker ook in de aanwezigheid van niet-christenen. De teksten zijn soms zo zwart-wit, zo veroordelend. Neem bijvoorbeeld psalm 139. Dat is een mooie Psalm die schetst hoe God altijd bij me is, hoe Hij me in de buik van mijn moeder maakte. Maar het einde van de psalm zou je liever weglaten.

Het is alles of niets. Óf je onderwerpt je volledig aan deze rechter en laat het vonnis over je uitspreken, óf je keert je van Hem af. ///

woont bij zijn volk, maar kan niet leven met zonde en onvolmaaktheid. Dat gaat zover dat mannen en vrouwen die onrein zijn door een huidziekte, ongesteldheid, een geslachtsziekte of door de aanraking van een dode het kamp worden uitgestuurd (Num. 5:2-4). Verschillende keren zijn er mensen die in opstand komen of protesteren tegen Mozes' gezag. Zij moeten daarom sterven.

De reactie van de Israëlieten is begrijpelijk: 'We komen om, het is met ons gedaan, het is met ons allemaal gedaan. Iedereen die in de buurt van de tabernakel van de HEER komt, sterft. Moeten wij dan allemaal omkomen?' (Num. 17:27-28).

'Wie God in zijn

heiligheid en

volmaaktheid tekort

doet, komt met Hem

in botsing'

Confrontatie In de omgang met mensen gaat God de confrontatie niet uit de weg. Wie Hem in zijn heiligheid en volmaaktheid

tekort doet, komt met Hem in botsing. Ook in het Nieuwe Testament staat dat centraal. Als Petrus op de eerste Pinkster-

Opeens staan daar zinnen als: 'God, breng de zondaars om', en: 'Zou ik niet haten wie u haten, HEER ... Ik haat hen, zo fel als ik haten kan' (Ps. 139:20-22). In de versie die Opwekking 518 van deze psalm geeft, zijn deze verzen weggelaten, net zoals ook de coupletten uit het Gereformeerd Kerkboek die hierover gaan, zelden gezongen worden. Ik herinner me ook een missionair project waar op een avond met geïnteresseerden Psalm 139 gelezen werd. Ook toen werden de laatste verzen maar niet gelezen.

Schokkend Ik begrijp dat. Want ook als predikant voel ik me vaak verlegen met zulke harde, confronterende woorden uit de Bijbel. Ze stoten af in plaats van

dat ze aantrekken. Dat geldt niet alleen voor niet-christenen, maar ook voor christenen, ook voor mezelf. De Bijbel geeft mij nogal eens een ongemakkelijk gevoel. Misschien is het beter te zeggen: God geeft mij nogal eens een ongemakkelijk gevoel. God maakt mij duidelijk dat ik niet kan blijven zoals ik ben. Of sterker nog: dat ik niet kan blijven leven als ik blijf zoals ik van mezelf ben. Dat is ook een schokkende ontdekking in het Bijbelboek Numeri: met God valt niet te leven. Bevrijd uit Egypte en op reis naar het beloofde land komt het volk Israël telkens met God in botsing. God is zuiver en heilig. Hij

dag voor het eerst het evangelie preekt, is zijn boodschap scherp en confronterend. Centraal daarin is dat Jezus de Gezondene van God is en dat God Hem verheven heeft. Dat is een confronterende boodschap, want Petrus spreekt er zijn toehoorders nadrukkelijk op aan: U hebt Hem gekruisigd. Als reactie op die schokkende toespraak vragen de toehoorders wat ze moeten doen, en dan wijst Petrus de weg van vergeving.

Petrus en de andere apostelen gaan daarna door met deze confronterende boodschap. Ze blijven spreken over Jezus die door God verheven is en door het volk en hun leiders is uitgeleverd aan de Romeinen. Deze confronterende boodschap maakt de apostelen niet geliefd. De religieuze leiders arresteren hen meer dan eens en bezweren hun Jezus niet te verkondigen en hen, de leiders, niet aansprakelijk te houden 'voor de dood van deze man' (Hand. 5:28). De confronterende houding van de eerste christenen leidt ook tot de eerste grote vervolging die begint met de dood van Stefanus. Hij wordt gedood als hij zijn toespraak eindigt met de beschuldiging dat de leden van het Sanhedrin de Rechtvaardige hebben verraden en vermoord. Ze hebben Gods openbaring ontvangen, maar er niet naar geleefd (Hand. 7:52-53). De goede boodschap van het evangelie wordt telkens weer bijzonder confronterend gebracht.

Onwetendheid Die houding van de apostelen is er niet alleen voor de Joden, die als volk van God beter zouden moeten weten. Ook de verkondiging voor de heidenen is confronterend. Petrus' eerste getuigenis bij Cornelius is dat Jezus door God is aangesteld als rechter

over levenden en doden. Dat lijkt op Paulus' boodschap in Athene. Paulus is echter nog scherper. Hij staat in een stad met prachtige indrukwekkende tempels, die tegelijk de bakermat van briljante filosofen is. En hij spreekt over hun tempels en filosofen als over een tijd van zoeken in het donker, zonder echt te weten hoe het zit en kondigt aan dat nu de tijd van onwetendheid voorbij is. *Onwetendheid* in het kenniscentrum van de wereld! En vervolgens

kondigt hij het oordeel aan door Jezus Christus (Hand. 17:22-31).

De confronterende boodschap van het evangelie is ook zichtbaar in de kerk.

Wie bij God wil horen, moeten eerst sterven, voor hij/zij in een nieuw leven met Christus kan opstaan. Wie bij God horen, moeten telkens weer naar de avondmaalstafel komen als doden 'tot Hem die levend maakt' (Formulier 3 voor de viering van het Heilig Avondmaal, Gereformeerd Kerkboek).

Te veilig? De boodschap van het evangelie is confronterend en is daarmee

lastig. Tussen mensen is het al moeilijk om door iemand geconfronteerd te worden met het kwaad dat je hem of haar hebt aangedaan.

Heel vaak slagen mensen er niet in dat te accepteren en zich te verontschuldigen. Gemakkelijk ervaar je zo'n confrontatie als moeilijk doen, voortkomend uit over-

gevoeligheid van de ander, vervelend en veel minder vaak als iets goeds.

Schuldig staan tegenover God is nog moeilijker. Waar je tegenover mensen nog een beroep kunt doen op begrip – 'jij maakt toch ook wel eens een foutje'

– toont God geen enkel begrip voor de zonde. Daar zijn geen excuses voor. Het is alles of niets. Óf je onderwerpt je volledig aan deze rechter en laat het vonnis over je uitspreken, óf je keert je van Hem af.

Het evangelie is goed nieuws dat ook weerbarstig en pijnlijk is. En die pijnlijke, confronterende kant laten we soms te gemakkelijk liggen. Ik betrap me er soms op bij een preek die ik gehouden heb. Heb ik duidelijk Gods verlangen naar recht en rechtvaardigheid laten zien, zoals die in de tekst naar voren kwam? Of ik heb ik die toch eigenlijk onschadelijk gemaakt en een veilig beeld van God geschapen?

Verlosser Natuurlijk is het niet gemakkelijk om anderen op een verstandige manier te confronteren met Gods oordeel. Er zijn verhalen te over van kinderen die alleen maar bang gemaakt werden voor God, zonder ooit van zijn liefde te horen. Er zijn verhalen over kerken en predikanten die veroordelend optraden naar de buitenwereld en de uitnodiging van het evangelie niet lieten horen. Uiteraard

moet je op een verstandige manier de ander confronteren met Gods oordeel als je preekt of het evangelie uitlegt aan een niet-christen. Dat is lastig, en vaak lukt dat niet goed.

En toch: alleen de confrontatie maakt het mogelijk Jezus werkelijk te kennen als de Verlosser. Alleen

door de ultieme confrontatie – de dood in Christus – kun je een nieuw leven beginnen. En dus moeten we die lastige teksten van de Bijbel maar gewoon laten staan, en proberen die lastige coupletten te blijven zingen.

'Het evangelie is

goed nieuws dat

ook weerbarstig en

pijnlijk is'

'Alleen de

confrontatie maakt

het mogelijk Jezus

werkelijk te kennen

als de Verlosser'

Geen andere naam

TEKST: BRAM BEUTE, O.A. ADVISEUR VAN DE VERRE NAASTEN EN REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Van 29 mei tot en met 19 juni jl. organiseerden de Theologische Universiteit en De Verre Naasten in Kampen een Internationale Cursus voor 23 kerkleiders uit de hele wereld. Het thema van de cursus was: 'no other name' – het evangelie in een onchristelijke wereld. Ik was medeorganisator van de cursus .

Woensdag 30 mei Gisterenavond is de cursus officieel geopend. Vandaag introduceren we het thema. Dat roept veel herkenning op, met name als het gaat over syncretisme, het vermengen van christendom met andere godsdiensten. De deelnemers vertellen hoe voor genezing, geluk en bescherming christenen toch vaak de hulp inroepen van een toverdokter.

Vrijdag 1 juni We willen dat de deelnemers straks allemaal naar huis gaan met een persoonlijk Actieplan (pAp) – een plan waarin ze meenemen wat ze hier op de cursus hebben geleerd. In vier groepen werken ze daaraan. Vandaag oefenen we in het maken van zo'n plan door een eenvoudig plan te schrijven voor het persoonlijk leven. Als afsluiting bidden de deelnemers voor elkaars plannen. Van één groep zou ik wel een foto willen maken. Rond een tafel zijn zes mensen uit Afrika, Azië en uit Suriname hand in hand in gebed. Een paar dagen geleden kenden ze elkaar niet, nu zijn ze aan elkaar verbonden in Gods koninkrijk.

Zondag 3 juni Een van de deelnemers, ds. Arul uit Sri Lanka, preekt bij ons in de kerk in Nunspeet, over Abraham die uit zijn land geroepen werd om een zegen te zijn. Arul verbindt dat aan zijn eigen leven: hij moest uit zijn land wegvluchten en woonde zeven

jaar als vluchteling in Duitsland. Daar heeft hij God leren kennen en nu kan hij weer in zijn eigen land van Hem vertellen. Naar sommige landen kunnen we geen zendelingen sturen, zegt Arul, maar we kunnen de mensen die naar Nederland komen wel het evangelie vertellen.

De komende weken zullen onze deelnemers in wel veertig verschillende gemeenten preken. Het kan niet anders of het zal inspirerend zijn om de eenheid in het geloof te ontdekken en te zien hoe God aan het werk is in andere delen van de wereld!

Woensdag 6 juni Vandaag met Kuber Gurung zitten praten. Hij is predikant in Nepal en coördinator voor een groot missionair project. Ik vraag hem of hij ooit theologie heeft gestudeerd. Een beetje treurig ontkent hij dat. Hij had

het wel willen doen, maar in de afgelopen 20 jaar was er nooit tijd. Er moesten steeds weer nieuwe mensen het evangelie horen. Een keer had hij het gepland, maar een medewerker en sponsor van het missionair project heeft hem toen tegengehouden. Hij moest het evangelie verkondigen.

Ik voel me beschaamd. Ik heb ruim zes jaar theologie kunnen studeren, en voor missionair werk zijn er tal van cursussen en opleidingen waarvoor soms meer enthousiasme lijkt te zijn dan voor het missionair werk zelf. De urgentie die Gurung voelt om het evangelie zo snel mogelijk te verspreiden, lijkt bij ons soms wel verdwenen. Zoals zo vaak is het oneerlijk verdeeld in de wereld. Zij zouden misschien wel wat aan onze opleidingsmogelijkheden kunnen hebben, maar wij zouden wel iets van hun gedrevenheid kunnen gebruiken.

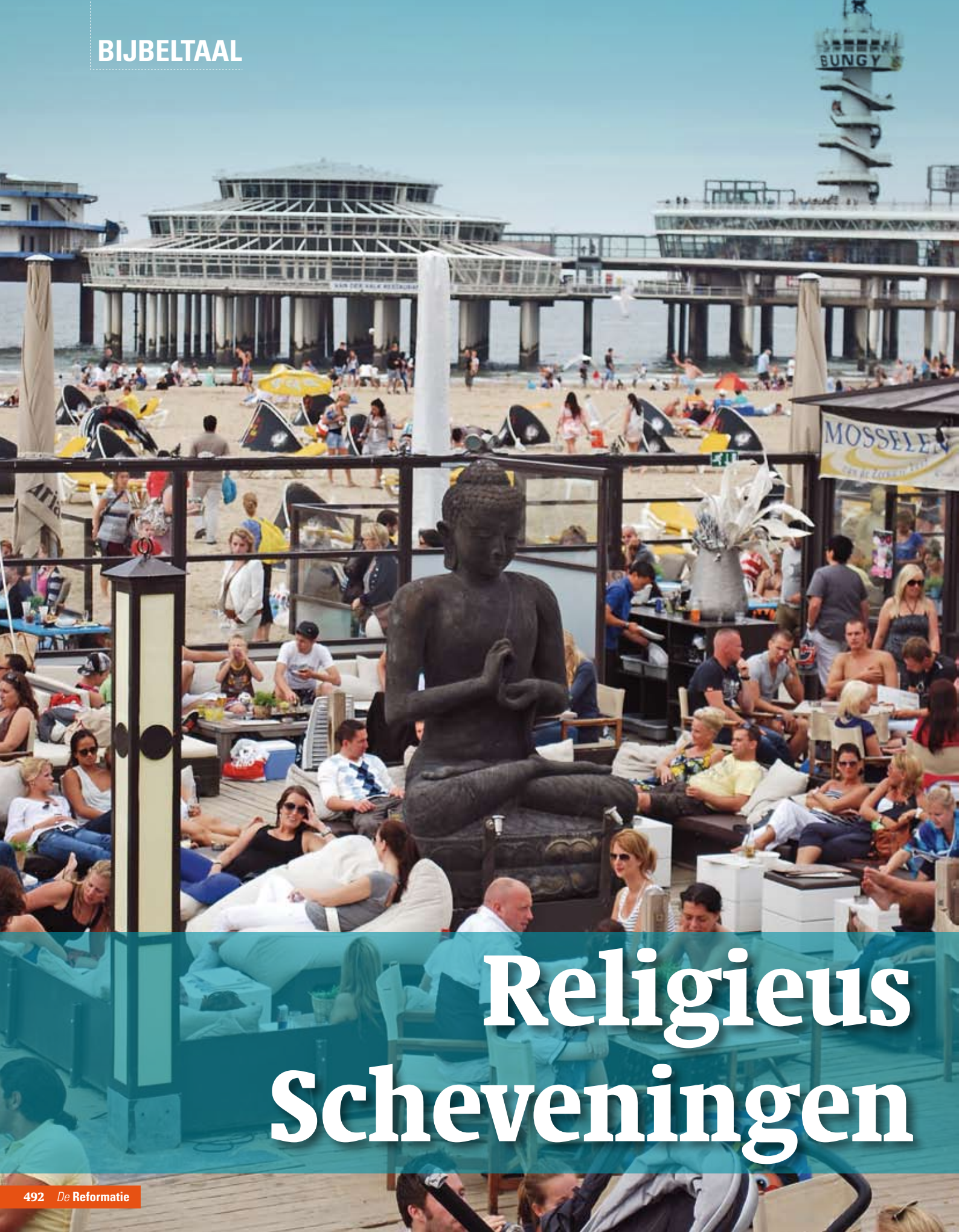

Vrijdag 8 juni De dagen duren lang. Elke dag beginnen we om 8:30 en we stoppen om 17:30 en soms zelfs pas om 20:00. We moeten ook ontspannen en dus gaan we vanmiddag naar Giethoorn. Hoewel we de deelnemers verzekeren dat het water niet dieper is dan een meter, vinden sommigen het spannend, zeker als het op het meer even heel hard waait en regent. Eén boot kan zich niet handhaven in de storm en wordt naar de overkant van het meer geblazen! Verschillende bemanningsleden zijn echt bang en bidden de Heer om redding. Ze worden verhoord en door de boteneigenaar opgehaald.

Maandag 18 juni De cursus is al weer bijna afgelopen. Vandaag zijn we in Rotterdam te gast bij de MAR (Missionaire Arbeid Rotterdam). We bezoeken ook een hindoetempel. De pandit legt ons van alles uit over het Hindoeïsme. Als we de tempel verlaten, vraagt Jatan me om een omhelzing. Hij is er zo verdrietig van geworden: 'Die man bedoelt het zo goed en hij weet zoveel, maar hij zit er zo naast.' Jatans ontroering raakt me. Hij weet zelf ook hoe vernietigend een leven zonder de ware God kan zijn. Eerder heeft hij me al verteld hoe verschillende van zijn familieleden een eind aan hun leven hebben gemaakt onder invloed van boze geesten.

Dinsdag 19 juni De aula van de universiteit zit vol. Samen met de gastgezinnen en andere belangstellenden sluiten we vanavond de cursus af. Alvaro houdt een meditatie over Efeze 6:10-20 en waarschuwt de deelnemers dat de duivel ook al een pAp klaar heeft liggen voor als ze thuis komen. Alleen door te bidden kunnen onze plannen slagen. Dat doen we daarna dan ook. In verschillende ruimten presenteren de deelnemers hun plannen en voor elk van hen wordt er vervolgens gebeden.

Als ik in het donker naar huis rijd, voel ik me moe en dankbaar: wat bijzonder om bij de familie van God te mogen horen!

Religieus Scheveningen

‘DE ZON HOUDT OP TE SCHIJNEN ALS HIJ HET BEVEELT’

Job 9:7

‘SOMS BLIJFT DE ZON ONZICHTBAAR, TERWIJL ZE ACHTER DE WOLKEN STRAALT, MAAR DAARNA KOMT DE WIND EN BLAAST DE HEMEL SCHOON’

Job 37:21

Ongeveer een jaar geleden schreef ik over Prediker 11:7: ‘wat een weldaad voor de ogen om de zon te zien.’ Maar elke zomer kent wel dagen, weken, soms zelfs maanden dat de zon zich niet of nauwelijks laat zien. Hoeveel zomerse dagen telde de maanden juni en juli van dit jaar helemaal? Wie krijgt dan niet de neiging zijn biezen te pakken en toch maar achteraan te sluiten in de kilometerslange files naar het zonniger zuiden?

Job blijkt er trouwens al van te weten wie er achter ‘het weer’ zit: ‘de zon houdt op te schijnen als Hij het beveelt.’ (Job 9:7). Wij mensen leggen ons daar doorgaans niet zo gemakkelijk bij neer en mopperen dan wat af: het grote geluk moet immers hier en nu genoten worden.

Strandtenthouders doen dus hun best om hun etablissement toch een zonnige uitstraling te geven. Ze kiezen een tropische naam, creëren luxe lounges waar je te allen tijde zomerse mixdrankjes kunt drinken onder palmen en olijven. Sommigen gaan zelfs zo ver dat ze een partij reusachtige beelden in Boeddhastijl laten aanrukken voor de gefrustreerde zoonanbidders die tevergeefs naar hun

bedevaartsoord zijn gekomen. Al die beelden vertegenwoordigen minstens één wereldreligie; naast zittende en lui liggende Boeddha’s meen ik me ook nog een Shiva te herinneren. En dat alles in scène gezet door de religie die ons allemaal wel in de houdgreep wil nemen: de commercie, die ons wil doen geloven dat het allemaal hier en nu moet gebeuren

Lopend over de boulevard, langs zoonanbidders, beelden van Boeddha en Shiva en langs fancy strandtenten zoek ik wat in het beeld tot nog toe ontbrak: stond hier niet een kiosk met alleen maar Bijbels materiaal, Hoop voor de Toekomst? En weer of geen weer, Gods reddingsbrigade – een team van E&R-Scheveningen – biedt heel wat mensen het luisterende oor en het warme hart dat ze juist zo nodig hebben. De enige echte God, Hij alleen, weet het of er een nieuw begin zal zijn in hun bestaan, of zijn Geest de wolken voor de zon van hun bestaan weg zal blazen. Na regen komt zonneschijn – zo gaat dat soms op regenachtige zomerdagen, maar het kan ook gebeuren in de harten van mensen, dankzij Gods Geest die werkt als een wind die de hemel schoon blaast (Job. 37:21).

De enige echte God weet of zijn Geest de wolken voor de zon van hun bestaan weg zal blazen

Hij is verrezen, dood ten spot

TEKST: MATTHIJS HAAK, PREDIKANT TE ROTTERDAM - DELFHAVEN ///

Vaak wordt er zo gedacht en gesproken: zoals veel inspirerende figuren uit de geschiedenis is Jezus van Nazaret een vroegtijdige en gewelddadige dood gestorven; dat staat wel vast. Maar opgestaan? Dat is aan jezelf of je dat gelooft of niet. Het lijkt alsof daar de wegen van gelovigen en ongelovigen zich scheiden. Maar is dat wel zo? Als de scheiding zou liggen bij Jezus' opstanding – waar bijna niemand in gelooft – hoe komt het dan dat Hij in het seculiere 21ste eeuwse Nederland nog zo nadrukkelijk aanwezig is? In dit artikel wil ik reacties van geloof en ongeloof in Hem aanwij-

zen. Ik wil nadenken over de vraag wat het betekent in 2012 in Jezus van Nazaret te geloven. Waar zien wij Hem in onze cultuur? Hoe treden we in contact met hen die Jezus blijkbaar niet loslaat, maar die Hem toch niet erkennen als Heer? Wat is onze roeping?

Spotprent Al vroeg in de geschiedenis verschijnen er spotprenten over de gekruisigde Heer. Naadloos sluiten ze aan bij de spot die op Hem neerdaalde toen Hij gekruisigd werd (Matt. 27:39). Zulke spotprenten miskennen de Redder en kwetsen wie in Hem gelooft. Toch geven ze ook te denken, want waarom richt je

1,7 miljoen Nederlanders zagen op 5 april van dit jaar de uitvoering van *The Passion* in Rotterdam. Philip Freriks mocht hun het mooiste nieuws vertellen dat er is. De Bijbel, zo zei hij, vertelt dat Jezus is opgestaan uit de dood! Maar, voegde hij er gelijk aan toe: of je dat gelooft of niet laat ik aan jullie over. En zo moest ieder de 'opstanding' op de top van de Erasmusbrug voor zichzelf interpreteren.

je op Jezus' dood als je niks met Jezus hebt of als je beweert dat opstanding achterhaald of onmogelijk is? Heb je dan toch iets met Jezus? En geef je niet impliciet aan dat het bij Jezus om meer gaat dan de vraag of je wel of niet in zijn opstanding gelooft?

Deze vragen kwamen bij me op toen ik in 2010 op Goede Vrijdag een spotprent aantrof in het NRC Handelsblad. De bekende strip Fokke en Sukke maakte de kruisdood van Jezus belachelijk. Waarom? Deze krant noemde zich lange tijd 'slijpsteen voor de geest' en presenteert zichzelf nadrukkelijk als seculier, waarmee in dit verband niet-religieus wordt

bedoeld. Nu is er een bepaalde seculiere traditie van spot om geloofsovertuigingen. Blijkbaar wilde de krant die de ruimte bieden. Maar waarom dan een jaar later nog eens, met een opzichtige spotprent van Jezus' kruisiging? En hoe vreemd wordt het als hetzelfde nogmaals gebeurt in de stille week van 2012?

Bevrijdingsdag Aan de hand van een andere gebeurtenis dit voorjaar probeer ik duidelijk te maken wat ik waarneem in deze herhaalde spot. Er was begin mei commotie rondom de jaarlijkse dodenherdenking: een bepaald gedicht bleek ongepast om voor te lezen op de Dam, net als het bezoeken van Duitse oorlogsgraven tijdens een herdenking in Vorden. Wat lag dat gevoel! Conclusie: de gebeurtenissen uit het verleden doen ons vandaag nog heel veel. Als ik dit toepas op de herhaalde spotprenten over Jezus' dood, concludeer ik: Jezus laat niemand los; Hij leeft! Je kunt jezelf seculier noemen, je kunt denken dat het christendom in ons land heeft afgedaan. Maar Jezus laat zich niet uit het veld slaan. Het evangelie blijkt juist oersterk te zijn als het spreekt over hoe Jezus zichzelf presenteert als enige Weg. De vraag naar Wie/wie of wat er werkelijk toe doet, blijft wezenlijk. En wat is Jezus dan scherp: heerlijk voor wie in Hem gaat geloven, bloedirritant voor wie zich aan Hem ergert of Hem aan de kant zet (Matt. 11). Tussenruimte laat Hij niet. De scheiding voltrekt zich niet in de vraag of je wel of niet in de opstanding gelooft, bepalend blijkt te zijn hoe je je verhoudt tot Jezus.

Seculiere omgeving De vraag is: wat betekent het voor ons om te leven

in een seculiere omgeving, en hoe reageren wij op die omgeving? We zijn soms geneigd om dat defensief te doen als we op voor ons gevoelige punten gekwetst worden door de buitenwereld: Nederland is immers een rechtsstaat en je mag niet nodeloos kwetsen. Ik

‘Waarom richt je je spottend op Jezus’ dood als je niks met Hem hebt?’

zeg niet dat zo'n houding verkeerd is. Maar nu we als christenen nog meer in de marge komen, is er veel voor te zeggen om op een heldere, getuigende manier te zeggen wat je waarneemt en gelooft en je daarnaar te gedragen. Zo vertelde een gemeentelid me eens dat hij als volgt reageerde op een vloek: ‘Zo, jij kent God dus ook!’ Dat was aanleiding voor een heel gesprek over geloof.

In 2011 stuurde ik de NRC de volgende ingezonden brief, naar aanleiding van de spotprent op Goede Vrijdag:

Fokke & Sukke: de traditie van focussen op Jezus' dood.

Op 22 april, Goede Vrijdag, nam Fokke & Sukke de kruisiging van Jezus op de korrel.

Ineens schoot me te binnen dat

dit in de cartoon van Goede

Vrijdag 2010 ook al gebeurde.

Het zit Fokke & Sukke blijkbaar

hoog. Vorig jaar betitelde een

lezer de satire als ‘een stui-

tend gebrek aan stijl’ (NRC

10-04-2010). De hoofdredacteur

antwoordde toen, in diezelfde

krant, dat het een van de

handelsmerken van Fokke &

Sukke is ‘je (te) verplaatsen in

een mens of instantie, naar aan-

leiding van het nieuws en dan consequent

dóórdenken’. Na 2010 opnieuw in satire

‘dóórdenken’ over de kruisdood van Jezus....

Hoeveel slijpsteen voor de geest heb je nodig?

Deze satire van Fokke & Sukke staat in een oude traditie. Liefhebbers van de Matthäuspasion hebben vorige week gehoord dat de passie, vlak voor het slotkoor, vertelt van een verzoek om Jezus' graf te bewaken (Matteüs 27:62 vv). Men wilde verhinderen dat Jezus' leerlingen zijn lijk zouden roven. Dat kan echter niet de werkelijke achtergrond van dit verzoek zijn geweest. Zonder levende Jezus zou het met ‘the Jezusmovement’ nooit wat worden. Het echte motief wordt onthuld als men zegt zich te herinneren dat Jezus zijn opstanding uit de dood heeft aangekondigd. Juist door te focussen op Jezus' dood is men, op geheel eigen wijze, bezig met zijn opstanding.

‘Dóórdenken over nieuws’ was afgelopen vrijdag niet aan de orde. Fokke & Sukke zelf stond in een bijna tweeduizend jaar oude traditie.

Focussen op Jezus' dood heeft alleen zo zin: vier ook Pasen!

Ook dit jaar schreef ik een brief aan de NRC waarin ik aangaf de derde keer spot rondom Goede Vrijdag te beschouwen als een verkapte bekeringspoging tot het seculiere ‘geloof’. Ik vroeg onder andere naar de betekenis van het woord ‘seculier’ als het gaat om spot om andermans geloofsovertuigingen.

‘Jezus is scherp:

heerlijk voor wie

in Hem gelooft,

bloedirritant voor

wie Hem aan de

kant zet’

Vertrouwen Er is geen vastomlijnde methode van omgaan met reacties op Jezus van Nazaret. Hoe doe jij dat? Het belangrijkste is dat we reageren vanuit het vertrouwen in Hem, de Opgestane Heer. Niemand kan om Hem heen! Dat vertrouwen bezingen we bij Pasen: Hij is verrezen is, dood ten spot (Lied 92 uit het Gereform

meerd Kerkboek). Laat iedere christen, op het niveau en op de plek waar z'n naaste zich bevindt, aansluiten bij wat de Heer bij die ander doet.

CURSUS KUNST IN DE KERK

In september en oktober organiseert ForumC in Utrecht een driedelige cursus voor voorgangers, oudsten en liturgiecommissies van kerken. De cursus biedt een bezinning op de toenemende vraag naar kunst in de kerk en in de persoonlijke geloofsbeleving.

De cursus van ForumC bestaat uit drie delen en wordt gegeven op vrijdagavond 21 september, 28 september en 5 oktober in Utrecht. De cursusavonden worden geleid door Ineke de Jong, Frouckje van der Wal en Ida Slump-Schoonhoven. U krijgt in deze cursus een helder historisch overzicht van beeldende kunst. Samen met andere cursisten verdiept u zich in de problematiek rondom kunst, werkelijkheid en geloof. Daarnaast zijn er iedere avond kunstenaars aanwezig die hun werk presenteren en vertellen over hoe zij met deze problematiek omgaan.

Ga voor meer informatie en aanmelden naar www.forumc.nl.

CURSUS NIEUWE TESTAMENT

Onder de titel “Leren luisteren naar Evangelisten en Apostelen” wordt een nieuwe cursus aangeboden, min of meer als vervolg op de cursus over het Oude Testament die in de afgelopen jaren werd gegeven door prof. dr. J. Douma en ds. A. Verbree. De eerste drie cursusavonden worden ingeleid door prof. dr. J. van Bruggen. Op dit moment zijn er 2 cursusplaatsen: Apeldoorn (10 en 24 okt. en 14 nov.) en Ridderkerk (1, 8 en 15 nov.). Voor meer informatie en aanmeldingen zie: www.cursusnt.nl.

DIACONALE KIESWIJZER KERK IN ACTIE

Kerk in Actie, het zendings- en diaconale werk in binnen- en buitenland van de Protestantse Kerk in Nederland, neemt het initiatief tot een diaconale verkiezingswijzer die eind deze maand beschikbaar zal zijn. De diaconale kieswijzer is bedoeld om potentiële kiezers te wijzen op de manier waarop politieke partijen inzetten op thema's die in het diaconaat van de kerken centraal staan.

Op die manier sluit Kerk in Actie aan bij een oproep van Eurodiaconia, een netwerk van diaconale organisaties in Europa. In een verklaring, getiteld ‘Bescherming van de kostbaarste bronnen van Europa in crisistijden’, roept Eurodiaconia politieke leiders ertoe op om het welzijn en de bescherming van mensen centraal te stellen in de langetermijnstrategie. Dat kan door een toereikend inkomen voor iedereen te garanderen, een waardig leven, zelfbeschikkingsrecht en volledige participatie.

Voor meer informatie: www.kerkinactie.nl.

NIEUW INFOBULLETIN VAN ST. EVANGELIE & MOSLIMS

In het nieuwe Infobulletin van Stichting Evangelie & Moslims vertellen twee ex-moslims het verhaal van hun omkeer en hun nieuwe identiteit die zij vonden in Jezus Christus. Herman Takken gaat in een kort achtergrondartikel dieper in op deze overgangen, die de laatste jaren vaker voorkomen. Ook de nieuwe

website www.IsaRuhAllah.nl laat met indringende getuigenissen ex-moslims aan het woord die zich nu volgelijng van Jezus Christus noemen.

Wanneer u geïnteresseerd bent in het infobulletin en dit regelmatig wilt ontvangen, meer algemene informatie wilt, interesse hebt voor een cursus of een bestelling wilt plaatsen van (andertalige) lectuur, kunt u contact opnemen met het kantoor van E&M via tel: 033-4659290, email: buro@evangelie-moslims.nl of een bezoek brengen aan de website www.evangelie-moslims.nl.

OPMAAT 2

Op zaterdag 6 oktober a.s. zal opnieuw een studiedag gehouden worden over de consequenties van de komst van het nieuwe protestantse liedboek voor kerkmusici. Het nieuwe liedboek, dat in mei 2013 verschijnt, zal in muzikaal opzicht veel diverser zijn dan de huidige liedbundel. De studiedag wordt georganiseerd in de Bergkerk in Amersfoort door de Koninklijke Vereniging van Organisten en Kerkmusici (KVOK), de Vereniging van Gereformeerde Kerkmusici (VGK), www.kerkzang.nl/Centrum voor de Kerkzang en de Stichting Nieuwe Kerkmuziek. Zie ook: www.kvok.nl, www.kerkzang.nl en www.kerkmuziek.nl. Aanmelden kan uitsluitend via www.kvok.nl.